

JAJ A' KRITIKUSOKNAK !!!

A' legvalószínűtlenebb ráfogások összeférczelésén gyönyörködő költőncz alig merné a' tizenkilencedik században írni — 's mi nem mernők megtörtént valóság gyanánt nyájas olvasóink elé terjeszteni — a' következő nevezetes dolgot, ha felőle hiteles oklevél nem volna kezeink közt . . .

A' pest-városi német színház igazgatója folyamodást nyujta Pest városa Tanácsához, mellyben alázatosan esedezik, hogy az „Ungár“ szerkesztőjét gonosz criticaíert (színeészek és színigazgatók előtt minden critica gonosz, ármányos, rágalmazó stb. stb., melly nem áll a' — leggonoszabbnak is folytonos magasztalásából) *t e s t i l e g é r z é k e n y e n m e g f e n y í t t e t n i*, 's ha ez nem használna, *s z a b a d a l m a m e g s z ű n t e t é s é n e k* eszközlésében segédkezeket nyujtani méltóztatnék. Később e' folyamodást — már csak ritka példájaul is annak, hogy a' XIX-dik században is vannak a' XVI-dikinak homályában vergődő emberek — egész terjedelmében közölni iparkodandunk; addig is méltóztassanak nyájas olvasóink hideg vérrel és lehetőleg boszankodás nélkül megismerkedni annak gyönyörű tartalmával, a' következő commentárból.

A' művelt olvasó e' folyamodásban először is a' felett ütközhetik meg, hogy a' pest-városi német színház igazgatója iparkodását emlegeti, ezen *i n t é z e t e t o l l y p o l c z r a e m e l n i*, mellyen a' kor és nagy közönség kívánatainak megfelelhessen . . . De ne ütközzék meg a' nyájas olvasó: a' városi német színházban, a' „kor és nagy közönség kívánatainak megfelelő“ művészek közül, madarak, ebek, lovak, elefántok, tigrisek, hyénák 's az állatok egyéb nemei megfordultak már, — nemde világos tanúsága ez, egy színházigazgató *i p a r k o d á s á n a k*? Az igazi művész — 's miért ne lehetne egy színház-igazgató egyszersmind művész vagy műértő? — nem szükkeblü; ő tudja, hogy a' s z é p é s j ó nemcsak emberek által gyakoroltathatik, hanem a' természet három országának bárminő teremtménye 's terménye által, miért tehát kizárni az állatokat a' művészet csarnokából? hiszen mindezek, az ihlett lelkű folyamodó saját szavai szerint, a' pest-„v á r o s i n é m e t s z i n h á z t ö k é l e t e s ű l é s é t e l ő m o z d í t j á k“, mire nézve a' derék igazgató „s o h a s e m m i t e l n e m m u l a s z t o t t.“ . . . És azon balgaság némellyek követelésiben, hogy a' színház, habár nem erkölcs-tanoda is, de legalább ne legyen erkölcs-*r o n t o d a*, mire való ez? Lám, a' derék igazgató, nemcsak silányságokkal teljes „Posse“-kat forgat meg szinpadán, mellynek „tökéletesítésére soha semmit el nem mulasztott“, hanem ollyakat egyszersmind, mellyekben galád kifejezések, szemérmelenségek, szóban, sőt tagmozgásokban is, felhozatnak és előtűnttetnek, — nem napnál világosabb jele-e ez annak, hogy ő tetőtől talpig rakva van *i p a r k o d á s s a l*, megfelelni a' kor és nagy közönség kívánatainak? . . . 'S végre a' magasztos lelkű, a' művészetet, mellyel kenyerét keresi, megbecsülni tudó, derék színház-igazgató az ő művészeinek *z s o l d o t* fizet; ezen szinte nincs a' nyájas olvasónak miért megütköznie, miután tudja, hogy a' — favágók és teherhordók csak *n a p s z á m o t* kapnak.

Ezekből, még többet és még hosszasan előszámlálni nem akarunk, állanak az *i p a r k o d ó* színház-igazgató halhatlan érdemei, mellyek őt mindenesetre érdemessé teszik némelly urak pártolására; érdemessé arra, hogy még *k i d i c s é r ő b b b i z o n y í t v á n y a d a s s é k k i*, mindenféle jeles tulajdonságai mellett, azon jó reményben, hogy ez által *P r á g á b a j u t t a t á s a e l ő s e g í t t e t i k*, melly bizonyítvánnyal azonban az ihlett keblű ur *P e s t e n* brillirozni jobbnak tartja.

Már most következnek a' vádlott szerkesztő halhatlan vétiségei.

Ő egy folyóiratot szerkeszt, melly megfontolt elvekkel kitűzött magasb irányt követ, elegendő szabadelműn és távul némelly más lapok megszokott szolgálai szellemétől . . . Ő nem fogad el ingyen-jegyeket a' derék színház-igazgatótól, ki a' „pesti német színház tökéletesítésére soha semmit el nem mulaszt,” még az ingyen-jegyek osztogatását sem . . . Neki a' német színház némelly érdemdús műkedvelői már utonálló ütleg-virtuózaivá is lettek, 's ő még illy böles argumentumokra sem tér el meggyőződésétől . . . Mindenek felett pedig magasb igényekkel és művészi követelésekkel teljes criticát ír; 's ezzel 1. a' magasztos szellemű folyamodás szavai szerint, a' színházban rendet zavar — ki nem tudja, hogy a' f e l haladásra intő critica rendet zavar a' l e törekvők közt? — 2. a' politialis szabályok ellen vét — tagadhatlanul, mert a' művészeket, kik az illy bírálatokat szívelni nem akarják, botforgatásra ingerli, ez pedig politialis szabályok ellen van, 's ennek egyedül a' szerkesztő oka; 3. a' derék igazgatót keresetmódjában 's így a' z s o l d - f i z e t h e t é s b e n akadályozza, t. i. criticájával! — mert a' derék igazgatónak a' színház-keresetmód, minél fogva érdekében áll, minél több látogatót becsőditni silányságaira, ebben pedig a' magasabb követelésű 's a' közönséget jobb ut felé igazító critica akadályozza — botot hát a' criticának! . . . Valami S c h i l l e r Xeniaiban, ha azokat a' derék igazgató ismerné, bizonyos tehén emlegettetik, mellyet fejni igen jó!

Igy állván a' halhatlan érdemek egy oldalról és a' halhatlan vétségek más oldalról; és miután nem is olly korban élünk, mellyben szabadon nyilatkozni szabad; nem olly korban, mellyben ugynevezett művészet-csarnokokban művészetet keresnünk és a' közönségtől kizsarolt pénzért követelnünk illik; nem olly korban, mellyben a' censurának korlátai is inkább fel-felszabadíttatnak, melly dologhoz egyébkint is némelly derék színház-igazgató 's jeles pártfogói jobban értenek, mint akár országunk atyjai, akár a' kormányon ülő férfiak; miután a' criticának minden kontár és filkó ellensége, kontárok pedig — főleg bizonyos helyeken — a' nagyobb számot teszik, melly nagyobb számnak kedvezni kétségtelenül szükséges; — miután végre ezen egész folyamodásban semmi, de legkisebb nevetséges dolog sincs, mert hányszor ütötte már agyon a' nyers anyag a' szellemet? — kérjük tehát bölesen elhatároztatni, hogy:

huszonötöt a' criticának!

kérjük továbbá, ha ez nem használna, bölesen elhatároztatni, hogy:

akasztassék fel a' critica!

's megszáritandó csontváza lüzessék fel a' pest-városi német színház homlokfalára e' felirattal:

Jaj a' criticusoknak!

Minden színház-igazgatónak pedig, ki a' művészetet lábbal tapodja 's tapodtatja, ki silányságok által egy nemesb hivatásu intézetet sárba alacsonyít, ki a' kor és nagy közönség művelt követeléseinek naponkint fittyet hány, ki egy színház, egy-némellyek által olly édesen pártolt színház tökéletlenítésére soha semmit el nem mulaszt, ki a' művészetet a' műcsarnokból elzavarja 's az erkölcsiség politialis szabályait legyilkolja; ki, hogy keresetmódját folytathassa és z s o l d o s a i n a k s z i n é s z i z s o l d j a i t — saját szavai szerint — fizethesse, az együgyűek pénzét illetően módok által kicsikarni vakmerősködik, — az illy derék színház-igazgatónak pedig, a' hol és a' mikor megtalálják, s z a v a z t a s s é k azonnal s e g é d p é n z — titkos forrásokból — a' n e m z e t i s é g előmozdítására! D i x i.